

Festői textilek

Beszélgetés Kelemen Kata textilművésszel

„A kereszt, illetve olykor kereszt alakú ruhák, zászlók áthatásai valahogyan egymásra tapadnak, rétegezett kultúrák impresszióját mutatják. És emiatt egy rejtett, kicsit misztikus személyesség is megnyilvánul bennük.” Így jellemezte Szenes Zsuzsa Munkácsy-díjas textilművész Kelemen Kata, Ferenczy Noémi-díjas pályatársa munkásságát egy 1985-ben rendezett tárlata megnyitóján. Kelemen Kata legújabb, Válogatás című – november-decemberi – kiállításának a szigetszentmiklósi Városi Galéria adott otthont.

– Mi az újdonság ezen a kiállításon?

–Ezek az alkotások még soha nem voltak együtt, közös térben. 2015-ben ez a második önálló kiállításom. Az első áprilisban az Artézi Galériában volt Budapesten, ahol a legújabb munkáimat: a Köveim és Jeleim legújabb válogatását mutattam meg. Ezért ennél a kiállításon arra gondoltam, nekem is érdekes lesz, ha harminc év munkáiból válogatok. Három évtized alkotói keresztmetszetét akartam megmutatni. Jó fogódzó volt, hogy a 80-as években nagyon erős karakterű textilművekkel indultam. Velemben, a textilművészeti alkotótelepen pályáznunk kellett egy témával, és akiét elfogadták, annak módja lett arra, hogy három-négy hetet ott töltsön. Az anyagok szövéséből indultam ki, ez volt a témám. Ha az ember fény elé, az ablaküveg elé helyezi az anyagot, akkor nagyon jól látszik, hogy a szövés mintázatokat ad ki. A főiskolán szitanyomó szakon végeztem, ezért festéssel gazdagítottam ezeket a már meglévő szövés-karaktereket, szövésmintákat, és így hoztam létre a pályázati munkámat. Ezt akkor komolyan kikísérleteztem, és a mai napig úgy érzem, hogy az a velemi pár hét még a mostani munkámra is kihat. Ennyiben tehát folyamatosságot érzek a harminc éven belül. Nem egymástól elszakadó különféle korszakok ezek.

– Mondana példát?

– Itt a háttérben van a Piros zászló, ezt én Rongyos zászlónak hívtam annak idején. Most ránéztem, és nem is értem, hogy mi indokolta a korábbi elnevezést. Akár piros zászlóként, vagy piros keresztként is lehetne említeni. A mellette levő, keretben látható

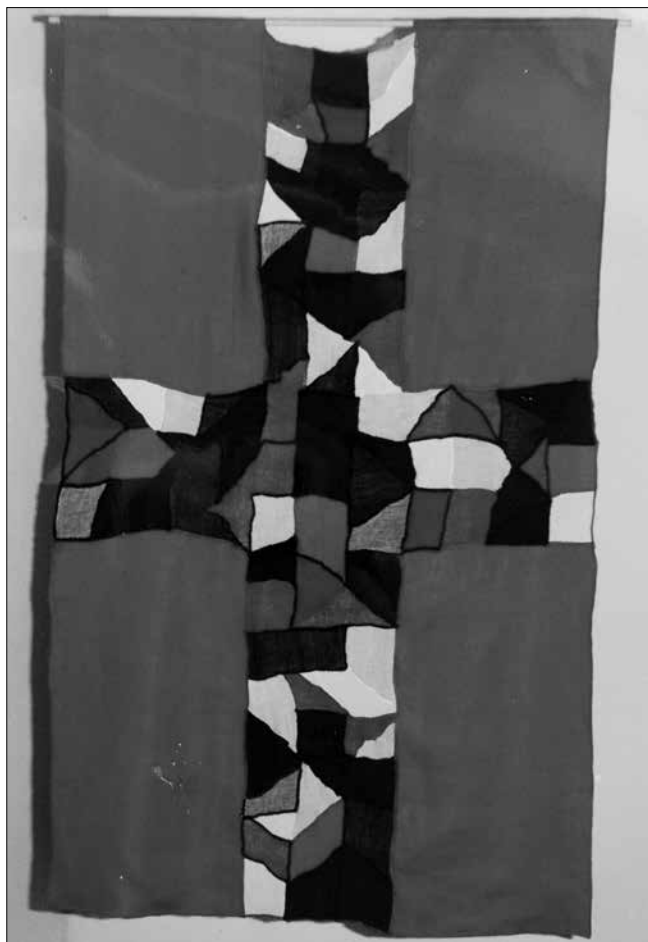
Jövők titkai (266 x 115 cm, 2009)

kis kereszt is ebből az időszakból valók. Ezek mind transzparens hatásokra épültek, tehát arra, hogy ha az anyagok egymással kereszteződnek, belekerül egy-egy minta és valamiféle fényt is igényel maga mögött. Ezért mutatom be a kis keresztet térben. Aztán egy picit arrébb látható a Varrásló című munkám, az is ebbe a gondolkörbe illeszkedik. 1987-ben, Szombathelyen a textil triennálén volt kiállítva, s azóta több helyen is szerepelt már. Ott hátul még látható a Transzparencia, ami kis fekete négyzetekből áll, középen egy kis színesebb négyzet, az tartozik még ebbe a gondolkörbe. Úgy hiszem, hogy ezek a munkák technikailag már érett művek. Ebben a korszakban születtek gyengébb művek is, azokat nem szívesen mutatnám meg. Olyanokat válogattam, amiket most is teljes mértékben vállallok. Én is kíváncsi voltam arra, hogy mi minden történt a harminc év alatt. Mert azért ez egy komoly keresztmetszet, nagy időtáv, tehát kérdés volt, hogy munkáim miként fognak együtt megjelenni. Örömmel látom (és erre a tér nagyon alkalmas volt itt Szigetszentmiklóson), hogy ezek a művek beszélnek egymással, tehát úgy érzem: egy világot képeznek. Nagyon jóleső érzés.

Kelemen Kata Ferenczy Noémi-díjas textilművésszel a DunaMédia Televízió készítette az interjút.
A szerkesztő-riporter Nagy Judit

Kódolt üzenet (vegyes technika, 2010)

Piros zászló (vegyes technika, 1987)

– Miben látja ennek a világnak a karakterét?

– Én a textiles és a festő között érzem magam, munkáimban e két karaktert egyesítem. Mindig is volt egyfajta festői szemléletem. A textilekre festek. A szitanyomás eleve közel áll a szabad festészet kifejezési formájához, de a gondolkodásmódom is festői. Ahogy keverem az anyagokat, vagy egymásra rakom a rétegeket, az olyan, mintha szint kevernék egy vásznon, vagy táblán, ahogyan festékekkel tenném. Ugyanezt követem el, de az anyaggal, amely iránt mindig is nagyon erős volt a vonzalmam. Egész kicsi koromtól emlékszem, hogyan simogattam mondjuk egy szép selyemsálat, vagy valami más anyagot, ami a látóterembe került. Ezt a kisgyermeki vonzódást és ezt a textilességet sosem tagadnám meg. Nem akarok tehát festő lenni. Pontosan az akarok lenni, ami itt megjelenik: festői szemléletű textiles.

– Egységes alkotói folyamatról beszél. Mégis, időről-időre új technikák jelennek meg a munkáin.

– Ha harminc év nem hagyna semmiféle nyomot, az rossz lenne. Az ember ennyi idő alatt rengeteget változik. Egy művésznél szerintem elengedhetetlen, hogy képes legyen megfogalmazni és a munkáin keresztül tükrözni a mindennapok során megélt állapotait, kínlódásait, változásait. Miután velem is rengeteg minden történt, természetes, hogy én is változtam és fejlődtem. Tükröződik ez abban, hogy beléptek olyan technikák, amikre magam sem gondoltam korábban, például a varrás, vagyis az, hogy behímzek a textiljeimbe. Ez régen elképzelhetetlen volt számomra. A mondanivalóm volt olyan, hogy megjelent a varrás, mert csak ezzel a technikával tudtam jobban kifejezni azt, amit akartam.

– Nemcsak technikai, de formai újdonságok is születtek az évek folyamán, mint például a jelek.

– A jelek nagyon meghatározóak a munkásságomban. Mindenféle formában és méretben. A 2000-es évek elején a Műcsarnokban volt egy nagy Mintakiállítás. Oda két jelentős munkát adtam be, és itt történt először, hogy viking rúnákat (a régi skandináv írás betűit) mint jeleket használtam fel. Véletlenül találkoztam ezekkel a betűkkel, jelekkel, de ez csak a kiindulás volt, mert később a jelhasználat már teljesen szabadon jelent meg. El is szakadtam tehát tőlük, és amiket találtam, azokat a saját jeleimmé formáltam át. Rengeteg mindent, a saját állapotaimat, gondolataimat fejezem ki ezekkel a jelekkel, hasonlóképp, mint az új technikákkal. Karakterjegyekként tehát egyrészt a jelek, másrészt a kövek meghatározóak, mostanában pedig a textilkövek, melyekhez hasonlókat, azt hiszem, hogy nem csinál még senki más. Ennek a gondolatnak van rajzi formája is, és van megformázott, kőszerű, tehát textilkő megjelenése. Ezek egymással nincsenek szoros összefüggésben, tehát amit megrajzolok, azt nem mindig varrom meg. Külön lévő, önálló művek a rajz világa. Nagyon szeretek rajzolni, mindig gyakorlom, ezért tehát a rajz is folyton visszatér a

munkáimnál. Úgy érzem, hogy világomnak van egy belső folyamata, és miután mindig annyira belülről dolgozom, ez mindig módot adott arra, hogy folytatni tudjam, amit csinálok. Mert ahhoz mindig vissza tudtam kanyarodni, amit éppen akkor a világról, illetve magamról gondoltam. Ez kifejeznivaló anyagként, mindig ott állt.

– Különlegesség, hogy a tárlaton megtekinthető a mindösszesen egyszer kiállított, az Evangélikus Országos Múzeum tulajdonát képező Páros kő című alkotás is.

– Ez a Kövek sorozatnak a legutolsó, tavaly elkészült darabja. Amikor véletlenül megláttam az interneten az Evangélikus Múzeum kiállítási felhívást, Elviselni egymást szeretetben címmel, akkor ez a két kő még nem volt teljesen készen. Befejeztem, amit eredetileg is Páros kő címmel akartam megcsinálni, és arra gondoltam, hogy illik a kiállítás témájához. Elkészültem tehát az egyik nap, és a másikon már vittem is beadni. Amikor lezajlott a kiállítás, a Múzeum igazgatója kérte, hogy amennyiben eladnám, akkor ők megvásárolnák tőlem. Nagyon örültem. Mindig boldog az ember, ha a munkája múzeumba, gyűjteménybe kerül, mert ott jó helyen van. Másfelől viszont elkerült tőlem, és már nem láthattam. Arra gondoltam, hogy most, amikor válogatást fogok kiállítani az elmúlt 30 évből, kikérem a múzeumból. Szívesen odaadták, én pedig örülök, hogy megmutathattam, mert az egyik legfontosabb munkám.

– Tervezi a Kövek sorozat folytatását?

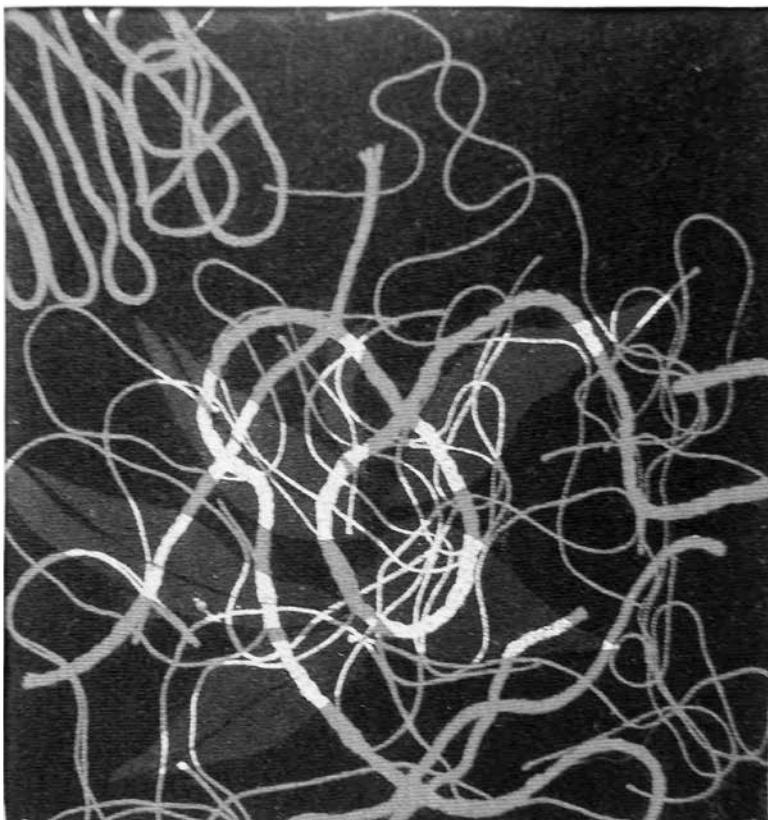
– Mindig addig csinálok valamit, amíg érdekel. Azt hiszem, a 2000-es évek elejétől indult, és kö-

rülbelül tíz éven keresztül tartott a Titkosírás időszakom. Akkor úgy éreztem, hogy amíg munkál még bennem, csinálom. Rengeteg kép született, de egy idő után már nem érdekelt tovább. A kövekkel is ugyanígy kezdődött el egy periódus. Csinálom, amíg érdekel. Szerintem lesz folytatása. Úgy érzem, hogy ezt még nem zártam le, de ennek is nyilván vége lesz egyszer. Hogy aztán ezt mi követi, vagy mi felé megyek, most még nem tudom. Számomra is érdekes kérdés, mit fogok még ezután csinálni.

– Mi ösztönzi, hajtja a művészt az egyik mű után a másikhoz?

– Sajnos ma nincs sok visszajelzés, nincs vásárlás... Ezt el kell monddam, hogy egy kicsit panaszkodjak is. Sokszor az ember nem is érzi biztosan, hogy mennyire van szükség, egyáltalán szükség van-e arra, amit csinál. Elég kevés az olyan érdeklődő, aki bejön a kiállításra. Most nem a szakmára gondolok, mert mi egymás kiállításait nyilván megnézzük, tudjuk is körülbelül ki, hol tart, és mennyire kell elismerni azt, amit csinál. De az ember azt is szeretné, ha olyan valaki is jönne, aki ebből merítkezne, ebből szeretne kapni valamit. Tehát nincs visszajelzés igazán. Ez nem jó egy művésznek, mert ez volna az igazi hajtóerő. De mégis szeretnénk magunkat megmutatni. Az marad nekünk, hogy dolgozhatunk. Nem is nagyon veszek új anyagot, mert annyi mindent halmoztam fel, és én szándékosan kis szeletnyi, apró textildarabokból dolgozom. Van, amikor úgy rakom össze a munkámat. Tehát ezért nem is kell annyira beruházni. Az a fontos, hogy hagyjanak dolgozni, az a legfontosabb.

Kelemen Kata további alkotásai színesben a címlapon és a belső borítón láthatóak.

Ariadné fonala
(vegyes technika, 1987)